

V. Domácnosti podle zaměstnání (KZAM) osoby v čele domácnosti (manželky, družky)

V detailnější analýze lze specifikovat sepjetí pracovního a rodinného života podle druhu vykonávaného zaměstnání. K tomu lze využít standardně využívanou klasifikaci zaměstnání (KZAM), která se člení do devíti základních tříd. V rámci této analýzy byly spojeny třídy 1, 2 a 3 (vedoucí a řídící pracovníci, vědečtí a odborní pracovníci a zákonodárci), dále 4 a 5 (nižší administrativní pracovníci a pracovníci ve službách a obchodu) a 6,7,8 (řemeslníci a kvalifikovaní dělníci, obsluha strojů). Samostatně zůstaly třídy 6 (techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci) a třída 9 (pomocní a nekvalifikovaní pracovníci). Rozčlenění zaměstnání ctí základní rozlišovací přístup dle náročnosti a nutnosti kvalifikace pro dané zaměstnání, ale i zda se jedná převážně o manuální či duševní zaměstnání.

Obecně platí, že příslušnost k určitému zaměstnání (v tomto případě do tříd zaměstnání) „předurčuje“ rodinné chování. Rozdíly nelze interpretovat tak jednoznačně, jako například u analýz podle nejvyššího ukončeného vzdělání, neboť celkové rozdíly např. v hodnotách indexu neúplných versus úplných rodin byly významně nižší. Celkově méně náchylné k rozpadu úplné rodiny byly ženy, které zastávaly převážně duševní práce či práce vyžadující vyšší kvalifikaci a dále ženy pracující ve zdravotnictví a školství. V těchto profesích byl podíl neúplných rodin k úplným rodinám z pohledu žen v čele domácnosti (manželky či družky) ve věku 25-49 let nejnižší (hodnota indexu dosahovala 0,175 u těchto dvou hlavních tříd zaměstnání).

Tab. 19: Domácnosti podle zaměstnání (KZAM) osoby v čele domácnosti či manželky (družky) ve věku 25-49 let v ČR v roce 2005

							v tis.
Zaměstnání (KZAM)	Typ domácnosti				Celkem	Neúplná rodina/ úplná rodina	Domácnost jednotlivce/ úplná rodina
	Úplná rodina	Neúplná rodina	Domácnost jednotlivce	Nerodinná domácnost			
Žena v čele domácnosti, partnerka							
Celkem	1002,0	185,3	62,4	2,6	1252,2	0,185	0,062
z toho:							
vedoucí a řídící prac., věd. a odb. prac.	169,0	29,5	16,8	0,6	217,1	0,175	0,099
techničtí, zdravotničtí a pedagog. pracov.	279,6	49,0	16,6	0,5	345,7	0,175	0,059
nižší adm. prac. a prac. ve služ. a obch.	304,2	60,5	18,4	0,7	383,8	0,199	0,060
řemeslníci a kvalif. dělníci, obsluha strojů	155,0	28,1	6,2	0,6	189,9	0,182	0,040
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	93,1	18,1	4,0	0,2	115,5	0,194	0,043
Muž v čele domácnosti							
Celkem	1174,8	65,8	137,8	6,5	1384,8	0,056	0,117
z toho:							
vedoucí a řídící prac., věd. a odb. prac.	225,1	7,9	24,9	1,4	267,5	0,035	0,111
techničtí, zdravotničtí a pedagog. pracov.	226,7	8,9	27,0	0,7	263,2	0,039	0,119
nižší adm. prac. a prac. ve služ. a obch.	113,9	7,7	18,3	0,8	140,7	0,068	0,160
řemeslníci a kvalif. dělníci, obsluha strojů	562,2	36,4	59,6	3,4	661,6	0,065	0,106
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	39,0	4,5	7,4	0,2	51,2	0,116	0,190

Z pohledu počtu dětí v rodině se tyto dva základní celky lišily, neboť ženy pracující jako vedoucí pracovníce či vědecké nebo odborné pracovníce více upřednostňovaly pracovní život před rodinným životem. Tento fakt lze vyzorovat v průběhu posledních let a například v roce 2002 se vedoucí pracovníce či odborné nebo vědecké pracovníce významně nelišily od ostatních hlavních tříd klasifikace zaměstnání, porovnáme-li hodnoty ukazatele průměrného počtu závislých dětí na jednu domácnost. V roce 2002 činila hodnota tohoto ukazatele u manželek (družek) ve věku 25-44 let ve zmíněné sloučené hlavní třídě zaměstnání 1,48 (zaměstnaní v celé ČR 1,46), v roce 2005 pouze 1,33 (zaměstnaní v celé ČR 1,41). Vzhledem k širšímu věkovému ohraničení (25-44 let) lze za příčinu tohoto poklesu částečně považovat i „mládnutí“ osob například ve vedoucích funkcích, ale ne do takové míry, aby to mohlo zpochybnit stále větší důraz na pracovní kariéru u žen zastávajících významné pracovní posty. To potvrzuje i relativně vysoký podíl domácností jednotlivců, kdy i ženy

odkládaly partnerský život na pozdější dobu nebo vzhledem k výši svého výdělku nepreferovaly společné partnerské soužití. Hodnota indexu srovnávající domácnosti jednotlivců a úplné rodiny činila u zaměstnaných žen ve věku 25-49 let 0,062 u žen ve zmíněných zaměstnáních 0,099.

Tab. 20: Průměrný počet závislých dětí v úplných rodinách podle zaměstnání (KZAM) manželky či družky ve věku 25-44 let v ČR (2002-2005)

Zaměstnání (KZAM)	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2002
Vedoucí a řídící pracovníci, vědečtí a odborní prac.	1,48	1,42	1,35	1,33	0,898
Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci	1,45	1,41	1,42	1,41	0,978
Nižší administ. prac. a prac. ve službách a obchodu	1,41	1,43	1,42	1,41	1,000
Řemeslníci a kvalifikovaní dělníci, obsluha strojů	1,50	1,48	1,47	1,45	0,972
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	1,52	1,46	1,46	1,50	0,985
Celkem zaměstnaní	1,46	1,43	1,42	1,41	0,970

Ženy v zaměstnáních nevyžadujících vysokou kvalifikaci se naopak vyznačovaly vysokým zastoupením v neúplných rodinách a relativně vyšším počtem závislých dětí v domácnosti. Do takto vymezené kategorie patřila třída 4,5 (nižší administrativní pracovníce a pracovníce ve službách a obchodu) a třída 9 (pomocné a nekvalifikované pracovníce). Partnerství mužů v zaměstnáních s nízkou kvalifikací (třída 9 - pomocní a nekvalifikovaní pracovníci), a tím pádem i s nízkým finančním ohodnocením, se nevyznačovala stabilitou. Ve věku 25-49 let osoby v čele domácnosti připadalo na tuto třídu přibližně pět domácností jednotlivců na jednu úplnou rodinu (0,190), u zaměstnaných v ČR to bylo pouze devět domácností jednotlivců na jednu úplnou rodinu (0,117) a i podíl neúplných rodin v čele s mužem byl ve třídě 9 vyšší. Zcela opačně podle relativního zastoupení úplných rodin se nejvýznamněji vyprofilovali muži v třídě 1 a 2, tedy v pozicích s vysokou kvalifikací či vysokým platovým ohodnocením, kde připadalo přibližně 10 úplných rodin na jednu neúplnou rodinu (0,111). Postavení muže a ženy v partnerském soužití bylo tedy opačné.